

מנקודת מבטו של אקטואר ביטוח חיים ופנסיה: מהו מרכיב האכ"ע? - כתבה מס' 11

האקטואר רועי פולניצר מסביר מהו מרכיב האכ"ע (אובדן כושר העבודה) בפוליסות ביטוח מנהלים.

החודשי של המבוטח; בגיל המבוטח – ככל שהוא מבוגר יותר עלותו גבוהה יותר; וככל שמרכיב האכ"ע ספציפי יותר ומתאים למצבו הייחודי של המבוטח וככל שיש בו יותר תוספות, כך העלות שלו גבוהה יותר.

מטבלאות שיעורי יציאה לנכות שפורסמו בחוזר פנסיה 3-1-2013 וטבלאות התמורה למבוטחים פעילים עד למועד תחילת תשלום הקצבה, שפורסמו בחוזר גופים מוסדיים (בהתבסס על טבלת תמורה שלכאורה נכונה ל- 30.6.22 של משרד האוצר ביום 30.6.22) (בהתבסס על טבלת תמורה שלכאורה נכונה ל- 31.12.2015 שפורסמה בחוזר פנסיה 6-3-2017, עם קידום ל- 31.12.2018 ע"י שיפורי התמורה שפורסמו בחוזר ביטוח 10-1-2019 ועם קידום פעם נוספת לשנת 2022 ע"י שיפורי התמורה שפורסמו בחוזר ביטוח 18-9-2022 – תכליס לוחות שנכונים ל- 31.12.2005) עולה שגבר בן 30 ישלם עבור ביטוח אכ"ע, עם גיל תום פוליסה של 67 ושכר חודשי בגובה 11,753 ₪ (השכר הממוצע במשק כיום), פרמיה חודשית ממוצעת למשך תקופת הביטוח (37 שנים) של כ- 138 ₪ לחודש. ברור שעל אותו ביטוח עם שכר חודשי כפול, גם הפרמיה תהיה כפולה.

לחילופין, מאותן טבלאות שיעורי יציאה לנכות ומלוחות תמורה שלמים של ישראל: -2016 שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביום 9.5.22 (בהתבסס על לוח מספר 3: יהודים – זכרים) עולה שגבר בן 30 ישלם עבור ביטוח אכ"ע, עם גיל תום פוליסה של 67 ושכר חודשי בגובה 11,753 ₪, פרמיה חודשית ממוצעת למשך תקופת הביטוח (37 שנים) של כ- 137 ₪ לחודש.

לחילופין חילופין, מאותן טבלאות שיעורי יציאה לנכות מלוחות חיים של המוסד לביטוח לאומי שפורסמו בקובץ תקנות ההיוון של המוסד לביטוח לאומי מספר 7669 ביום 9.6.16 (בהתבסס על לוח 1: גברים) עולה שגבר בן 30 ישלם עבור ביטוח אכ"ע, עם גיל תום פוליסה של 67 ועל שכר חודשי בגובה 11,753 ₪, פרמיה חודשית ממוצעת למשך תקופת הביטוח (37 שנים) של כ- 137 ₪ לחודש.

הכותב הינו הבעלים והאקטואר הראשי של "שווי פנימי", משנת 2010. משנת 2006 עורך חוות דעת אקטואריות, יועץ לתאגידים פיננסיים ולחברות ציבוריות ומתמנה ע"י בני משפט ובתי דין כאקטואר וכמעריך שווי מוסמך.

הנושאים בהם הכותב עוסק: תמחור, עריכת מחקרים, בניית מודלים אקטואריים, הערכת התחייבויות ביטוחיות של חברת ביטוח בביטוח חיים, עריכת מאזנים אקטואריים של קרנות פנסיה, ביצוע עבודות ביקורת ועוד.

הכותב הינו חבר מלא בלשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל, F.I.L.A.V.F.A. ובאגודה העולמית לאקטוארים בניו-ג'רזי. בנוסף, התמודד על תפקיד האקטואר הראשי לאוצר ועבר בהצלחה את כל שלבי המכרז.

למבוטח קצבת נכות חודשית בקרות מוקרה אכ"ע.

בשל הבעייתיות הרבה של התחום הזה, חלו בשנים האחרונות שיפורים מסוימים בפוליסות האכ"ע. ראשית נקבע בהן, כי אם המבוטח לא מסוגל לבצע את העבודה העיקרית שביצע 5 השנים האחרונות, הוא ייחשב כמי שזכאי לקבלת קצבת נכות.

שנית, כמו פוליסות רבות אחרות, גם פוליסות האכ"ע הפכו להיות מודולריות יותר, כלומר: ניתן להתאים אותן למבוטח. כך למשל ניתן לקבוע בפוליסה, כי מבוטח שקבע שאינו יכול לעבוד בעיסוק המרכזי שלו בשיעור של 25% לפחות, יקבל קצבת נכות לפי רמת הפגיעה. אם נקבע שאינו יכול לבצע 50% מהפעילות, הוא יקבל קצבת נכות של 50% מגובה שכרו המבוטח בפוליסה. למעשה, המבוטח כבר לא חייב להגיע לרף המינימלי של 75%. עם זאת, כדי להוסיף את הסעיף הזה, המבוטח יצטרך לשלם פרמיה גבוהה יותר. ניתן גם לבטל את תקופת ההמתנה באמצעות פרנצ'יזה, אבל גם זו תוספת שעולה כסף.

לרבים ודאי יש מרכיב אכ"ע מובנה פוליסות ביטוח מנהלים ישנות שאותן הם רכשו כפוליסות קיבוציות באמצעות מקום העבודה. כדאי מאוד לבדוק את רכיב האכ"ע בפוליסות אלו אצל מומחים לנושא – סוכני הביטוח המתמחים בכך. חבל שיקרה לכם מצב שבו תשלמו במשך שנים רבות עבור מרכיב אכ"ע, אבל ביום פקודה לא תקבלו דבר.

חשוב מאוד לעדכן את מרכיב האכ"ע בפוליסות ביטוח המנהלים. לא אחת הן נעשו לפני 15 או 20 שנה, כאשר המבוטח היה עובד כפיים וכיום הוא עובד במשרד; ייתכן מאוד שהוא עבד דאז בהיי-טק וכיום הוא בכלל מנהל מטעדה. אם העיסוק הנוכחי שלו אינו מוגדר ברכיב האכ"ע, אז שוב חברת הביטוח לא תהיה מוכנה לשלם לו קצבת נכות. זאת, מכיוון שהפרמיה בגין מרכיב האכ"ע נקבעת בין היתר לפי סוג העיסוק; הלא ברור שטייס ריסוס מסתכן הרבה יותר מאשר מורה.

מובן שיש צורך בהגדרה ספציפית של מוקרה האכ"ע, למשל: רופא מנתח שאינו יכול לנתח, זכאי לקבלת קצבת נכות. אך חברת הביטוח יכולה לטעון, כי הוא אולי לא כשיר פיזית לנתח, אבל הוא כן כשיר לקבל חולים או להדריך מנתחים צעירים בעת ניתוח. לכן, עליו להרחיב את הכיסוי הביטוחי בקרות אכ"ע – שוב תמורת תשלום נוסף.

בכל מוקרה, מומלץ לבדוק אחת לשנה את מרכיב האכ"ע בפוליסת ביטוח המנהלים ולבחון האם יש צורך לעשות בו שינויים או עידכונים. מי שלא יעשה זאת, עלול למצוא את עצמו ללא כיסוי ביטוחי מתאים אחרי ששילם שנים רבות סכומים לא מבוטלים.

העלויות של מרכיב האכ"ע תלויות בגובה קצבת הנכות המבוקשת, כלומר, בגובה השכר

המרכיב השלישי החשוב בביטוח המנהלים הוא אובדן כושר עבודה (אותו נכנה: "אכ"ע"). זהו מרכיב שלעיתים נוטים לזלזל בו, אולם הוא חשוב ביותר. חשיבותו עולה כאשר מבינים שחברות הביטוח מתחמקות מאוד בקשר אליו, ורכישה לא נכונה שלו עלולה להיות הרסנית.

המטרה של מרכיב האכ"ע היא פשוטה וברורה: להעניק למבוטח פיצוי בצורת קצבת נכות חודשית כאשר כתוצאה מהתמשות מוקרה אכ"ע (תאונה או מחלה) הוא אינו יכול לבצע את עבודתו. קצבת הנכות החודשית יכולה להגיע עד ל- 75% מהשכר החודשי המבוטח של המבוטח – תלוי בחומרה, כמובן. קצבת הנכות תשולם עד אשר המבוטח יחלים ממצ"ב האכ"ע או עד גיל 67, המוקדם מביניהם. את ביטוח האכ"ע ניתן לרכוש במסגרת ביטוחי המנהלים לחילופין באמצעות קרנות הפנסיה, או לחילופין באמצעות פוליסת אכ"ע העומדת בפני עצמה.

הבעיה מתחילה כאשר מנסים להבין את פוליסות האכ"ע ומגלים שהן עמומות. כאשר למבוטח יש ביטוח מנהלים הכולל מרכיב ריסק והמבוטח מת, אז אין הרבה ויכוח על השאלה האם מוקרה המוות התמשש או לא. ברם, כאשר למבוטח יש ביטוח מנהלים הכולל מרכיב אכ"ע והמבוטח חלה או עבר תאונה, אז יש ויכוח האם מוקרה האכ"ע התמשש או לא. כך למשל, רופא מטעם חברת הביטוח עלול לספק אבחנה שונה מזו של רופאו של המבוטח, וכאן מתחילות הבעיות. חברות הביטוח יכולות לטרטר את המבוטח מרופא לרופא כאשר הוא חולה, לפעמים רק על מנת לייאש אותו. יתרה מכך: גם כאשר הן כבר מוכנות לשלם, מדובר בתשלום שמתחיל רק 3 חודשים לאחר קרות מוקרה האכ"ע (אלא אם כן למבוטח יש פרנצ'יזה – שחוסכת לו את חודשי ההמתנה), ובינתיים לא רק שלמבוטח אין הכנסה – אלא שהוא גם צריך לממן את ההוצאות הנוספות הנובעות ממצבו הרפואי.

הבעיה נובעת מכך שחלק מהפוליסות קובעות, כי אדם ייחשב כמי שאיבד את כושר עבודתו רק אם נקבע על ידי רופא של חברת הביטוח, כי אינו יכול לעסוק במקצוע שבו עסק ברמה של לפחות 75%. כלומר, אם אתה נהג, אבל בגלל בעיות גב שקרו לך בעקבות תאונה אתה יכול לנהוג רק 4 שעות ביום לפני שתתפטר מכאבים, לעומת 8 שעות שנהגת קודם לכן – לפי פוליסות מסוימות אינך זכאי לקצבת נכות. חברת הביטוח יכולה לטעון, כי המבוטח אומנם לא יכול לנהוג כל כך הרבה, אבל אם הוא, למשל, נהג מוניתי, אז בשעות הנותרות הוא יכול לעבוד כסדרן בתחנה. אם הוא נהג אוטובוס, אז שיעבוד ככרטיסן. כיוון שהוכשר לכך פעם. כלומר: חברת הביטוח תמצא סעיפים בפוליסה להיתלות בהם כדי שלא לשלם